



Migrans

www.milvus.ro

Tîrgu-Mureș

Volumul VII. - nr. 3 - octombrie 2005

Proiectul pentru conservarea acvile țipătoare mici din regiunea Carpatică

După cum v-am informat și în numărul anterior al revistei Migrans dorim să aducem la cunoștința Dvs. alte detalii și activități din cadrul acestui proiect inițiat de către Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” și finanțată de WWF Austria prin CERİ – Danube-Carpathian Programme.

Coordonatorul proiectului care se derulează între martie-octombrie a.c. este Grupul Milvus, partenerii fiind specialiști din țările regiunii Carpatice care fac parte din UTOP/BirdLife Ucraina, MME/BirdLife Ungaria, CEEWEB Ungaria, Raptor Protection Slovacia, CSO/BirdLife republica Cehă și Park Narodowy Gór Stotowych - Polonia.

Unul dintre scopurile proiectului a fost un recensământ amplu pentru cunoașterea mai exactă a efectivelor cuibăritoare din România și Ucraina, elaborarea unui plan de acțiune (Action Plan) pentru conservarea speciei și popularizarea speciei ca pasăre simbol a regiunii Carpatice.

Alte obiective ale proiectului sunt înființarea unei rețele alcătuită din specialiști ai păsărilor răpitoare din regiunea țintă, utilizarea acvile țipătoare mici ca specie umbrelă în conservarea altor păsări ră-

pitoare precum și constituirea unei baze necesare scrierii unui proiect LIFE Nature în vederea protecției speciei.

După cum ați putut afla și din paginile numărului anterior al acestei reviste, între 7-8 aprilie a avut loc la Tg. Mureș prima întrunire a partenerilor implicați în proiect.

Pe lângă acestea, am pus accent și pe întocmirea unei scheme care va fi baza planului de acțiune și care între altele are la bază informații vizând factorii periclitanți, gradul lor de impact și soluțiile de diminuare sau stopare a acestora – cu posibilitățile fiecărei țări în parte.

Recensământul populației cuibăritoare din România l-am început la mijlocul lunii mai, fiind ajutați de colegi din Ungaria, Slovacia, Cehia și Polonia. În Ucraina această activitate a fost începută în iunie.

Prin utilizarea unei metode standard a randomizării, am selectat un număr reprezentativ de 128 cvadrate UTM de 10x10 km pentru România și 67 de

cvadrate pentru Ucraina. Conform acestei metode, au fost eliminate în prealabil zonele nefavorabile pentru specie, cum ar fi gol alpin, păduri de conifere compacte pe suprafețe întinse, terenuri fără păduri, etc.

Fiecare pătrat UTM a primit un cod individual care conține județul în care se află, altitudinea (șes, deal, mun-te), o literă și un număr după care se poate identifica situaarea lui pe hartă, ca de ex. SJDf14 în cazul unui cvadrat din județul Sălaj aflat în zonă de deal.

Despre fiecare pătrat am avut la dispoziție o hartă coloră foarte detaliată, un număr de 3-4 hărți a l b - negre și o imagine satelit.

Cu ocazia observațiilor de teren, datele colectate au



Continuare în pag. 2

Continuare din pag. 1

fost înregistrate pe formulare specifice care conțin codul pătratului UTM, data și durata observației, numele observatorului (observatorilor), și parametrii cvadratului (procentul și vârsta păduri, procentul zonelor deschise, livezilor, viilor, drumurilor naționale și județene, localităților etc). Pe lângă acestea erau notate, în rubrici separate, numărul perechilor de acvile cert cuibăritoare, numărul perechilor minimum posibile și maximum posibile. Despre comportamentul fiecărui exemplar în parte am scris un jurnal detaliat, datele din acestea fiind trecute și pe hărțile utilizate pe teren de către observator. În majoritatea cazurilor din aceste comportamente se poate decide dacă un cuplu ocupă teritoriul pentru cuibărit sau îl utilizează doar în alte scopuri (procurarea hranei).

Punctele de observare din incinta suprafeței de probă au fost selectate la fața locului, în funcție de orografia și expunerea terenului, în așa fel încât din aceste locuri observatorii să poată acoperii vizual toate colțurile cu potențial pentru hrănirea și cuibăritul speciei.

Observațiile s-au efectuat cu ajutorul binocurilor și lunetelor vreme de trei ore. Numărul punctelor de observare fiind întotdeauna în corelație cu caracteristicile de habitate a unității de probă.

Procentul exact al parame-trilor din pătrate (păduri, zone urbane și rurale, cîmpuri, pășuni, drumuri etc.) a fost identificat cu ajutorul imaginii din satelit, care ne-a furnizat informații referitoare la modul și locul de distribuire al acestora.

Recensământul a fost efectuat cu autoturisme, cazarea fiind în corturi unde în fiecare seară am totalizat datele, eliminând cele care se suprapuneau.

În afara datelor colectate despre acvila țipătoare mică, au fost notate toate celelalte specii de păsări observate, unii observatori notând chiar și alte elemente de faună și floră pe care le-au întâlnit și le considerau importante.

Datorită faptului că recensământul urmărește distribuția speciei din regiunea Carpatică, în randomizări au intrat cu precădere pătrate din zona de deal și de munte, acestea fiind totodată și zonele cele mai apreciate de către acvila țipătoare mică.

Pe lângă colectarea datelor despre această specie, am acordat atenție și cartografierii celorlalte

specii de păsări răpitoare diurne. De pildă ne-a surprins prezența în număr neașteptat de mare - uneori chiar multe perechi - a șerparilor (*Circaetus gallicus*), acvilelor mici (*Hieraetus pennatus*), viesparilor (*Pernis apivorus*) în cvadrate, intrând în felul acesta în posesia noilor date despre distribuția acestor specii în interiorul țării. Prin observațiile făcute am identificat și unele specii a căror prezență în țara noastră este accidentală, cuibăritul lor nefiind dovedit din ultimii ani, cum sunt hoitarul (*Neophron percnopterus*) și stufărica (*Cettia cetti*). Deținem de asemenea câteva date despre prezența șorecarului mare (*Buteo rufinus*), a uliului cu picioare scurte (*Accipiter brevipes*), a șoimului călător (*Falco peregrinus*), a presurei bărboase (*Emberiza cirulus*) și presurei de grădină (*Emberiza hortulana*) prin aceste părți ale țării.

Ceea ce a rămas sub așteptările noastre este identificarea doar a unui număr mic de noi teritorii, necunoscute până în prezent, ale acvilei de munte (*Aquila chrysaetos*) deși o mare parte a zonei de studiu era situată în regiunea montană.

Ca rezultat provizoriu al recensământului, al cărui valoare este apropiată de cea finală, arată că în regiunea Carpatică a țării noastre efectivul cuibăritor confirmat al acvilei țipătoare mici este de cca 1.300 perechi, iar cel din Ucraina de 140-150 perechi.

Datele centralizate se află în curs de prelucrare, iar prin evaluarea lor vom avea cunoștințe mai exacte despre această specie, cu

Continuare în pag. 3



Continuare din pag. 2

privire la distribuția, preferințele de habitat și biologia ei.

Precum reiese și din aceste date, populația acestei specii periclitată este foarte semnificativă în regiunea noastră, aceea fiind un segment important al efectivului global care, după cele mai recente evaluări, este apreciată la cca 15.000 perechi.

Datele furnizate de acest recensământ vor servi la întocmirea documentațiilor destinate desemnării unor arii protejate (SPA) noi pentru rețeaua de Natura 2000 în zonele unde, pe lângă numărul mare de perechi al acvilei țipătoare mici, întâlnim o bogată avifaună din speciile Anexei 1 a Directivei Păsări.

În curând vor apărea și câteva materiale de popularizare a proiectului, sub forma unor tricouri, broșuri și postere despre specie.

Nu în ultimul rând se cuvine menționată și prepararea unui proiect LIFE cu contribuția unei părți a partenerilor din prezentul proiect care, atunci când va fi acceptat ne va ajuta la o cercetare mai detaliată și conservare pe termen lung a acestei specii de acvilă care merită cu certitudine să fie numită – „pasăre – simbol” a regiunii Carpatice.

Daróczy J. Szilárd



Știri scurte

✈ În data de 10 septembrie 2005, la eleșteele de la Săcel (județul Sibiu), Fântână C. a observat un exemplar juvenil de fugaci mare (*Calidris canutus*). Pe durata observației pasărea s-a hrănit împreună cu un exemplar de fugaci roșcat (*Calidris ferruginea*) și un exemplar de ploier argintiu (*Pluvialis squatarola*). Ultima observație a fugaciului mare în județul Sibiu datează de 18 ani (7 oct. 1987), fiind efectuată de Weber P. și Mitruly A. la eleșteele de la Mândra. Încă o dată recentă (și nepublicată) din Transilvania a acestei specii, este observarea unui juvenil, la Iernut (MS) în 26.09.2001 de către Kelemen A. M. și Vágási Cs. Fugaciul mare este o specie accidentală pentru România, care cuibărește în tundra arctică și ierneață în număr mare pe coastele Mării Nordului, a Oceanului Atlantic și mai rar pe țărmul Mediteranei.

✈ În data de 28 Aprilie 2005, deasupra orașului Târgu-Mureș, Kelemen A. M. a observat un exemplar de gaie roșie (*Milvus milvus*). Pasărea a zburat la altitudine joasă pe deasupra centrului orașului. Observațiile acestei specii (cândva o specie cuibăritoare) sunt deja atât de rare încât considerăm că este necesară publicarea fiecărei date recente.

✈ În data de 25 mai 2005, efectuând recensământul acvilei țipătoare mici, ne-am aflat lângă localitatea Tazlău (NT), când am observat un mascul adult de șoim călător (*Falco peregrinus*), având în gheare o pradă mare de culoare gri. Șoimul încerca

să scape de un huhurez mic (*Strix aluco*) adult, zburând la înălțime joasă deasupra tufelor. Huhurezul vira cu ușurință în urma șoimului care se înainta greu din cauza greutateții dintre gheare, care de fapt era unul dintre puii cu puf al huhurezului mic. (obs. Zeitz R., Sándor K. A.)

✈ În data de 19 iunie, în localitatea Mehadica, Zeitz R. și Dravecky M. au observat un exemplar de stufărică (*Cettia cetti*) cu hrană în cioc așezându-se pe drum și apoi zburând într-o grădină aflată la marginea satului. După cca. trei ore ornitologii au revenit la locul respectiv, unde au auzit glasul specific al speciei. Acesta a fost confirmat de cântecul speciei, difuzat din sediul grupului prin telefonul mobil.

✈ În data de 19 iunie, colegul nostru, Peter Vrlik din Slovacia, a observat un exemplar adult de hoițar (*Neophron percnopterus*) lângă localitatea Prilipeț (județul CS). Pasărea se rotea la mare înălțime. După descriere realistă a colegului nostru am confirmat observația ca fiind reală.

✈ În data de 23 iulie, în defileul superior al Mureșului, în localitatea Androneasa (MS), Komáromi I., Murvai B. R., Madaras B. și Madaras E. au identificat 6 exemplare (5 juvenili și 1 femelă) de fereștraș mare (*Mergus merganser*). Cu o săptămână mai devreme, o echipă de ornitologi belgieni a semnalat specia. Această observație este a doua confirmare a cuibării speciei în defileul superior al Mureșului.

Continuare în pag. 4

Continuare din pag. 3

✈ În data de 14 iunie mai mulți membri ai Grupului Milvus și un grup de ornitologi din Slovacia au observat o pereche de ulii cu picioare scurte (*Accipiter brevipes*) la Craiova. Perechea găsită de Ștefănescu D. a cuibărit, în anul acesta, într-un parc din interiorul orașului.

✈ În data de 27 august 2005, pe pășunile de lângă satul Stana (jud. SJ; 46.88 N, 23.14 E) Vágási I. Cs. a observat un exemplar de becați-nă mare (*Gallinago media*). Pasărea era retrasă în vegetație destul de înaltă și a fost speriată de un câine prepelicar. Când și-a luat zborul, la 2-3 metri de observator, s-a văzut

foarte bine pata albă de dimensiune mare de pe rectrice, tectricele subalare negrii și talia mare. Zbură în linie dreaptă fără să scoată sunete.



Festivalul berzei de la Dumbrăvioara

Cea mai numeroasă populație de berze din județul Mureș se află în satul Dumbrăvioara, comuna Ernei. Asociația "Grupul Milvus" desfășoară aici un program împreună cu locuitorii satului, încercând să utilizeze această "resursă naturală" în folosul comunității locale. Credem că berzele vor supraviețui aici în număr mare, numai dacă comunitatea locală are grijă de ele și de habitatul lor: fânațele și pășunile din apropierea satului. Acesta este scopul principal al programului nostru "Dumbrăvioara - satul berzelor". Ne-am propus trei obiective principale: un muzeu al berzei, un centru de reabilitare a berzei respectiv un festival al berzei, care sperăm să devină tradițional. Primul festival al berzei din Dumbrăvioara a fost organizat în data de 2 iulie 2005 de către Grupul Milvus și membrii comunității locale. Unele evenimente au fost organizate în comun cu Fundația Alfa Transilvana, Asociația Pro Biciclo Urbo respectiv Asociația Carpatină Ardeleană.

Programul festivalului a fost de o zi, am încercat să organizăm activități la care să participe toți membrii comunității. Majoritatea



evenimentelor s-au desfășurat în curtea școlii (pe o scenă realizată pentru acest eveniment de întreprinzători locali) și în căminul cultural. Programele au fost prezentate și animate de un actor din Tg.-Mureș.

Primii pe scenă au fost membrii trupei de dans țigănesc din Dumbrăvioara, care au avut sarcina grea de "a sparge gheața". La deschiderea festivă au participat oficialități, printre care îi amintim pe subprefectul județului Mureș, dl. Burkhardt Árpád, directorul APM-ului Mureș, dl. Ștefănescu Dănuț, primarul comunei Ernei János Ferenc, respectiv Potozky László și Dániel Csilla din partea Fundației pentru Parteneriat, cărora le mulțumim și pe această cale.

Imediat după deschidere au început întrecerile pentru copii. Prima era o întrecere pentru 4 echipe de câte aprox. 20 de co-

pii, unde fiecare echipă trebuia să treacă următoarele probe: - tras de sfoară, identificat păsări, stat pe un picior (ca barza), făcut cuib de barză, mâncat gogoașe de pe sfoară, sărit în sac, pasatul ouălor de barză (mingi de ping-pong), etc. Husarii din Glodeni au creat o atmosferă festivă.

În această perioadă, când copiii se simțeau minunați, se petreceau și lucruri mai serioase. A avut loc deschiderea oficială a muzeului berzei, deocamdată într-un amplasament temporar, în muzeul etnografic din Dumbrăvioara.

Cei mai mici (copii până în 3 ani) au avut ocazia să se distreze cu diferite jucării, în curtea grădiniței, sub supraveghere.

Au urmat o mulțime de întreceri: concurs de desene (despre barză) în aer liber și în școală, recital de poezii cu tema natură și

Continuare în pag. 5

Continuare din pag. 4

păsări, concurs de biciclete (pe traseul berzei), concurs de gătit gulaș tradițional, concurs de aruncat biciclete, etc. care au durat până după-amiază târziu. Printre întreceri au avut loc și alte evenimente: prezentarea situației berzei albe în România (Kósa Ferenc), prezentarea filmului despre barză.

Din păcate vremea nu a ținut cu noi și a plouat neîncetat toată după-amiază și seara. Astfel toate evenimentele de după-masă s-au desfășurat în căminul cultural. Aici atmosfera s-a încins, pentru prima dată, cu ocazia programului trupei de dans popular "Folk Center". A urmat o trupă care a prezentat piese de comedie, iar un punct forte al serii a fost o cântăreață invitată, după care a urmat discotecă până noapte târzie cu un DJ. Cea mai mare liniște s-a lăsat în sală la tragera de sorți a premiilor tombolei, marele premiu fiind o bicicletă-barză!

În ciuda vremii rele și a scepticismului de la început, festivalul a avut un succes real printre locuitorii satului, iar cea mai mare laudă a fost cuprinsă în întrebarea unuia dintre scepticii de la început: nu organizăm un festival și cu ocazia plecării berzelor?

Deși ne-am revenit abia după câteva zile după festival, noi organizatorii am simțit că a meritat efortul. Programul "Dumbrăvioara - satul berzelor" este finanțat de Fundația pentru Parteneriat și Programul de Granturi mici al GEF.

Papp Tamás
Papp Judith

Locuri de vizitat

Lacurile de acumulare de la Scorei și Avrig

Cele două lacuri de acumulare sunt situate pe cursul mijlociu al Oltului, în depresiunea Făgărașului (județul Sibiu), fiind ultimele acumulări înainte de intrarea râului în trecătoarea Turnul Roșu. Lacurile de acumulare sunt ușor accesibile de pe șoseaua Sibiu-Brașov (E 68). Acumularea de la Avrig este situată între orașelul Avrig și comuna Porumbacul de Jos, în timp ce acumularea de la Scorei începe de la comuna cu același nume și se termină în dreptul comunei Cârța.

Aspectul peisagistic al zonei este tributar acțiunii hidrologice a Oltului și influenței antropice. Malul drept este puternic antropizat deoarece pe locul fostelor mlaștini au apărut culturi agricole mozaicate și pășuni. De fostul peisaj mai amintesc doar câteva brațe moarte ale Oltului și rămășițele zăvoaielor de pe malurile lor în care mai pot fi întâlniți, pe lângă sălcii și plopi albi, arini sau stejari. Malul stâng al Oltului schimbă dramatic arhitectura peisagistică a zonei, de aici începând dealurile podișului Hârtibaciului care încă sunt dominate de fâgete relativ întinse.

Lunca Oltului a fost supusă la ample lucrări de ameliorare hidroenergetică în ultima parte a secolului trecut, atât pe cursul inferior cât și pe cursul mijlociu, proces care a dus la regularizarea cursului Oltului, la asanarea mlaștinilor

din aceste zone și la apariția unei salbe de acumulări hidroenergetice, fapt care a modificat profund dinamica avifaunistică. Avifauna cuibăritoare a avut de suferit datorită dispariției habitatelor propice, în schimb păsările de pasaj au găsit pe aceste acumulări adevărate refugii de odihnă și hrană.

În perimetrul celor două acumulări au fost observate până în prezent 214 specii de păsări, observațiile fiind efectuate, relativ regulat, din 1993. Avifauna zonei a fost studiată în perioada 1993-1996 de Szabó Jozsef jr. iar în perioada 1999-2005 de Fântână Ciprian și Szabó Jozsef jr.

Avifauna acvatică cuibăritoare este relativ săracă, însă iese în evidență prin prezența unor specii rare cuibăritoare în România, cum ar fi rața moțată (*Aythya fuligula*) care a cuibărit constant pe acumularea de la Avrig începând din anul 2001, una sau două perechi. Pentru Transilvania se remarcă prezența pescărușului cu picioare galbene (*Larus michahellis*), ca pasăre cuibăritoare pe aceeași acumulare. Această specie a început, din anul 2003, să cuibărească și în orașul Sibiu, fiind prima cuibărire a acestei specii într-un oraș din interiorul lanțului carpatic. Speciile comune cuibăritoare sunt reprezentate de corcodelul mare, corcodelul mic, stârcul pitic, barza neagră, cârstelul de baltă, găinușa de baltă, lișița, rața mare, mai rar rața cărâietoare, prundărașul gulerat mic și nagățul. De remarcat este prezența cârstelului de câmp (*Crex crex*), ca pasăre cuibăritoare în puține perechi, în zona acumu-

Continuare în pag. 6

Continuare din pag. 5

Foto: Libus András



lării de la Scorei. Dintre păsările răpitoare, cuibăresc în zonă acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), care este bine reprezentată, șorecarul comun (*Buteo buteo*), uliul porumbar (*Accipiter gentilis*), șoi-mul rândunelelor (*Falco subbuteo*) și vânturelul roșu (*Falco tinnunculus*).

Dintre paseriforme se remarcă prezența unei perechi de mugurar roșu (*Carpodacus erythrinus*), în perioada de cuibărit (vara anului 2005), în zona acumulării de la Avrig. Mugurarul roșu a fost deosebit de semnalat în zona acumulării de la Scorei, în anul 2002, însă în perioada de migrație a speciei (sfârșitul lunii mai).

Mult mai diversificată este avifauna acvatică a zonei în perioadele de pasaj, când pot fi observate, în special, speciile de cufundaci (*Gaviiformes*), stârci, ambele specii de cormorani, rațe și găște (*Anseriformes*), sau pescăruși, chire și chirighițe. Cele mai slab reprezentate sunt limicolele care sunt întâlnite, cu excepția câtorva specii, rar și în număr mic, datorită lipsei bancurilor nămolose.

Pe cele două acumulări pot fi întâlniți, ca oaspeți de iarnă, rața sunătoare (*Bucephala clangula*), ferestrașul mare (*Mergus merganser*), ferestrașul mic (*Mergus albellus*), etc. Din anul 1999, iarna sunt întâlniți constant în zonă 1-2 exemplare de codalb (*Haliaeetus*

albicilla). O situație specială a fost înregistrată în iarna dintre anii 1994-1995 când o specie accidentală pentru România, pescărușul de ghețuri (*Larus hyperboreus*) a iernat în zonă printr-un exemplar imatur.

Speciile accidentale observate în zonă sunt reprezentate de corcodelul de iarnă (*Podiceps auritus*), rața cu cap negru (*Aythya marila*), rața catifelată (*Melanitta fusca*), eretele alb (*Circus macrourus*), șorecarul mare (*Buteo rufinus*), lupul de mare (*Stercorarius pomarinus*), pescărușul asiatic (*Larus ichthyaetus*), pescărușul de ghețuri (*Larus hyperboreus*), pescărușul cu trei degete (*Rissa tridactyla*), codobatura cu cap galben (*Motacilla citreola*), înărița (*Carduelis flammea*), înărița cu cioc galben (*Carduelis flavirostris*) și de pasărea omătului (*Plectrophenax nivalis*).

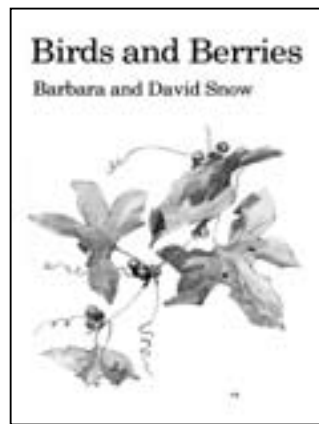
Dintre mamifere se remarcă prezența vidrei (*Lutra lutra*). Mai des întâlnite sunt căpriorul (*Capreolus capreolus*), mistrețul (*Sus scrofa*), vulpea (*Vulpes vulpes*) sau iepurele (*Lepus europaeus*).

Din perspectiva conservativă, în prezent, acumulările de la Avrig și de la Scorei sunt propuse pentru a fi incluse în rețeaua de arii protejate a Uniunii Europene Natura 2000.

**Fântână Ciprian
Szabó Jozsef jr.**

Recenzie

Birds and Berries – a study of an ecological interaction. Barbara and David Snow. T&AD Poyser 1988, 268 pagini



După cum sugerează și subtitlul, cartea este dedicată interacțiunilor ecologice între păsări și fructe, demonstrând cititorilor că această relație este mult mai complexă decât pare la prima vedere.

În introducere, autorii prezintă expresiile folosite în carte pentru a permite interpretarea corectă a acestora de către cititori. Din fericire, pun un accent destul de mare pe diferențele dintre definițiile științifice ale anumitor expresii și modul în care acestea sunt folosite în această carte (de exemplu definiția expresiilor fructe, boabe etc.).

Coloana vertebrală a lucrării o constituie cercetările efectuate de soții Snow în Anglia și Wales, în prima parte a anilor '80. În următoarele două capitole este prezentată această bază de date impresionantă.

Continuare în pag. 7

Continuare din pag. 6

În capitolul II. – Fructele – sunt prezentate în detalii plantele care produc fructe consumabile pentru păsări. Accentul este pus pe speciile indigene, dar la sfârșitul capitolului câteva pagini sunt dedicate speciilor introduse și ornamentale. În afara informațiilor despre caracteristicile și ecologia plantelor, sunt prezentate și speciile de păsări care le consumă pe acestea. Păsările sunt categorizate în două grupuri, în răspânditoare de semințe (adică specii care contribuie la dispersarea semințelor) și prădătoare de fructe (specii care doar consumă pulpa fructelor sau semințele), pe baza rolului pe care îl au în ecologia speciilor de plante. La multe specii de plante distribuția lunară a evenimentelor de hrănire de către diferitele specii de păsări este prezentată într-un tabel

separat.

Capitolul III. este dedicat speciilor de păsări, autorii oferă informații detaliate despre ecologia de hrănire a 14 specii considerate răspânditoare de semințe. Calitatea și cantitatea datelor cu privire la diferitele specii diferă semnificativ, la unele fiind prezentată o bază de date de-a dreptul impresionantă. La mierlă, de exemplu, autorii analizează 6869 de evenimente de hrănire înregistrate, detaliând diferențele dintre sexe și vârste, metode de hrănire, procesarea hranei, relațiile de dominanță intra- și interspecifică, etc. În aceleași timp, cu privire la unele specii prezintă doar informații sumare.

În ultimul capitol, autorii încearcă să interpreteze din punct de vedere ecologic datele colectate și să le sintetizeze cu informațiile

din literatura de specialitate. Ceea ce este important este că fac acest lucru într-un limbaj accesibil publicului larg. Pentru specialiștii în domeniu propunând o serie întreagă de publicații științifice.

În general putem spune că această carte este una bine construită. Autorii au reușit să prezinte cunoștințe științifice într-un mod accesibil și interesant pentru toți cei interesați de păsări. Deși unor cititori opera le va fi folositoare din punct de vedere profesional. După mine, pentru ornitologii amatori din țară cartea este un ajutor de neprețuit în planificarea și dezvoltarea unei grădini care are de oferit, pe durata întregului an, hrană pentru păsările îndrăgite.

Kelemen A. Márton

Proiectul „Carnivore și oameni: ameliorarea relației om-lup în Munții Călimani și Gurghiului”

Proiectul de față a fost inițiat de Grupul de Lucru Pentru Conservarea Mamiferelor din cadrul Grupului Milvus. Activitatea este de fapt o continuare a proiectului *“Carnivore și oameni – este posibilă conviețuirea lor pașnică în România?”*, care s-a finalizat anul acesta. Proiectul precedent avea ca scop, în prima fază, cercetarea conflictelor dintre carnivore (lup, urs și vidră) și oameni, întâmplate în ultimii trei ani pe teritoriul Transilvaniei, iar în faza a doua informarea corectă și obiectivă a oamenilor despre aceste trei specii de carnivore, înconjurate de nu-

Continuare în pag. 8



Foto: Kecskés Attila

Continuare din pag. 7

meroase superstiții și temeri nefondate.

Pe când proiectul anterior se concentra asupra unor aspecte mai mult teoretice, cel actual se bazează pe inițiative concrete (pe lângă continuarea studiilor privind pagubele provocate de lupi și evaluarea atitudinii populației față de aceste carnivore de pe teritoriul cercetat). Astfel, se vor instala 2 garduri electrice, precum și 3 sisteme "fladry" (șnururi cu stegulețe, o altă metodă de prevenire a pagubelor provocate de lupi, folosită cu succes în alte țări) la stânele considerate cele mai "afectate" de lupi. În luna septembrie s-a instalat deja un "flardy" în jurul unei stâne situate la poalele Munților Gurghiului. Metoda a fost folosită inițial în Europa de Est și în Rusia, cu ocazia vânătorilor de lupi. Constă într-o sfoară de

care atârnă stegulețe de o culoare izbitoare (roșu sau portocaliu). Stegulețele au o lungime de 50 cm și o lățime de 10 cm, și sunt cât se poate de eficiente atunci când sunt dispuse la o distanță de 50 de cm unul de altul, cu capătul inferior la nivelul solului. Metoda se folosește numai împotriva lupilor, care nu trec de acest obstacol, de altfel ineficient în cazul altor animale (de ex. urși, cervidee sau mistreți). În acest an, la stâna respectivă, zece oi au căzut victimă lupilor.

După montarea echipamentelor de protecție, stânele respective vor fi monitorizate în continuu pentru determinarea eficacității acestor măsuri. Aceste activități vor avea în primul rând un scop demonstrativ, metodele nefiind cunoscute de majoritatea oamenilor din România, de cei ce trăiesc

pe teritorii pe care le împart cu lupii. Dacă metodele vor avea efectul sperat, se va încuraja utilizarea lor pe o scară mai largă.

Ca alt obiectiv, se vor efectua și diverse cercetări legate de biologia și comportamentul lupilor: analiza compoziției dietei, cercetări referitoare la mărimea teritoriilor folosite de haite, mărimea haiteilor etc. Un alt component crucial al proiectului este desfășurarea de activități de educare despre lupi în școlile locale.

Proiectul este sprijinit financiar de către Fundația Pentru Parteneriat din Miercurea-Ciuc și se va derula timp de un an.

Kecskés Attila
Domokos Csaba

Note preliminare privind distribuția spațială a herpetofaunei de pe Culmea Pricopanului din Parcul Național Munții Măcin

Scopul activității de studiu în-ceptută de Grupul de Lucru pentru Protecția Amfibienilor și Reptilelor în august 2005 în P.N.M.M. a fost cartarea distribuției herpetofaunei Culmii Pricopanului (mai departe abreviat C.P.) cu scopul evaluării stării actuale a herpetofaunei și al factorilor de pericolozitate, care pot afecta negativ supraviețuirea speciilor și pot perturba continuitatea acestor habitate specifice. În perioada 15-21 august 2005 am efectuat 17 transecte perpendiculare și 2 paralele pe/cu culmea principală, astfel am transectat 12 tipuri de habitate, însumând în

total 84 de habitate. Tipurile de habitate sunt determinate având în vedere considerente 1. structurale, factori care influențează componenta herpetofaunistică, ca de ex. ponderea diferitelor componente ale habitatului (roci, pășiște, tufăriș, etc.), și 2. altitudinale (alt. joasă: 80-160 m, medie: 160-240 m și mare: 240-370 m) (vezi tabelul 1). Utilizând identificarea vizuală, exemplarele întâlnite nu au fost capturate în acest scop (exceptând *sp. Rana*).

În timpul studiului am identificat 3 specii de amfibieni și 8 specii de reptile. Conform datelor din li-

teratura științifică la care am avut acces *Hyla arborea*, *Coronella austriaca* și *Natrix natrix* nu au fost inventariate pe C.P. Observarea speciilor de amfibieni la o altitudine mare pe C.P. este consecința probabil, a lungii perioade ploioase din acest an. Astfel, brotăcei (*H. arborea*) subadulți au fost observați sub Vf. Sulucu. Broasca de lac mare (*Rana ridibunda*) trăiește în număr mare în bălțile din carierele de la baza versantului SV al culmii, dar urcă pe lângă pârauri până la izvoare, până la altitudinea medie. Broasca râioasă verde (*Bufo*

Continuare în pag. 9

Continuare din pag. 8

Tipuri de habitate	Altitudine	Nr. habitatelor transectate	Nr. speciilor observate	Nr. hab. fără specii observate (Σ)
Zonă umedă: baltă	alt. mică	4	1	
	alt. medie			
	alt. mare			
Zonă umedă: pârâu	alt. mică			
	alt. medie	1	1	
	alt. mare			
Vale cu tufăriș	alt. mică	1	1	
	alt. medie	5	5	
	alt. mare			
Pajiște plată (<20°)	alt. mică	4	5	
	alt. medie	6	5	4
	alt. mare	7	3	
Pajiște abruptă (>20°)	alt. mică	1	2	
	alt. medie	8	4	1
	alt. mare	13	3	
Pădure naturală	alt. mică	1	2	
	alt. medie	1	4	
	alt. mare			
Pădure de conifere	alt. mică			
	alt. medie	3	3	
	alt. mare	1	1	
Plantații tinere	alt. mică	3	5	
	alt. medie	3	3	3
	alt. mare			
Plantații bătrâne	alt. mică	3	1	
	alt. medie	2	1	8
	alt. mare			
Margine păduri	alt. mică	4	3	
	alt. medie	6	1	
	alt. mare	1	1	
Teren agricol	alt. mică	3	4	
	alt. medie			1
	alt. mare			
Carieră	alt. mică	2	4	
	alt. medie	1	5	
	alt. mare			

viridis) a fost observată sub Vf-ul Râioasa, la jumătatea distanței dintre vârf și șaua dinspre NV.

Țestoasa dobrogeană (*Testudo graeca iberica*) apare pe toată înălțimea C.P. Structura, mai ales înclinația habitatului și nu tipul sau expunerea habitatului limitează distribuția speciei. Habitatul bine delimitat al șopârliței de frunzar (*Ablepharus kitaibelii*) este pădurea naturală de stejar, aflată la altitudine medie, cu o expunere E. Gușterul vărgat (*Lacerta trilineata dobrogica*) apare în partea NV a C.P. pe versanți cu expoziție S, SV și NV, în habitate de vale cu tufăriș, în păduri de conifere și plantații forestiere tinere, fără a depăși altitudinea medie. Habitatele au în comun structura deschisă și elementul lemnos și de tufăriș. *L. t. dobrogica* este descrisă ca o subspecie care evită pădurea și trăiește în habitaturi xerofile, dar în proximitatea apei. Motivul acestei preferințe paradoxale poate fi aprecierea nivelului ridicat al umidității aerului, care în cazul habitatelor de pe C.P. poate fi simțit doar în apropierea pădurilor și a tufărișurilor, astfel explicându-se apariția speciei în acest tip de habitat. Gușterul (*Lacerta viridis*) și șopârla de iarbă (*Podarcis taurica*) apar în majoritatea tipurilor de habitate și preferă pajiștile abrupte și plate și văile cu tufăriș, cu componentă pietroasă, dar ocolesc părțile cu ierboase înalte. Exemplarele de șarpe rău (*Coluber caspius*) observate în timpul studiului au ocupat habitate de tipul pajiștilor plate și abrupte, a văilor cu tufăriș, plantațiilor forestiere tinere și carierelor

Continuare în pag. 10

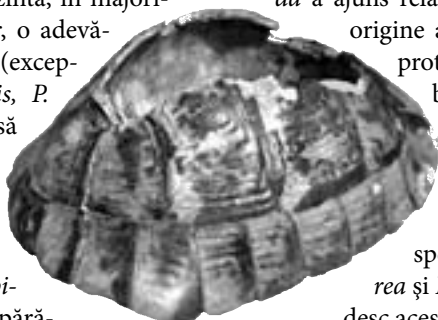
Continuare din pag. 9

cu expunere SV, S și SE nedepășind altitudinea medie. Un exemplar de șarpe de alun (*C. austriaca*) a fost observat într-un habitat de pajște plată, aflată la altitudine medie, cu expunere SV. Șarpele de casă (*N. natrix* var. *bilineata*) a fost observat în baza versantului SV al culmii, în apropierea zonelor umede cu bălți, din apropierea carierelor. Hrana abundentă (*R. ridibunda*) a facilitat apariția speciei la baza culmii. Nu am găsit noi date referitoare la prezența balaurului (*Elaphe quatorlineata*) sau a viperei cu corn (*Vipera ammodytes*) pe C.P.

La întocmirea planului de management al parcului am dori să se țină cont și de punctele schițate aici. • În partea SV a C.P. nu a fost planificat un teritoriu puffer. În cazul herpetofaunei terenurile agricole reprezintă, în majoritatea cazurilor, o adevărată barieră (excepțând *B. viridis*, *P. taurica*). Înșă în lipsa teritoriului puffer exemplarele eraticе (*T. g. iberica*, *C. caspius*, etc.), care părăsesc teritoriul parcului, ajung să fie colectate, acciden-

tate, sau chiar ucise. • *A. kitaibelii* și *L. t. dobrogica* ocupă un habitat bine delimitat. Deranjarea acestor habitate ar duce la extincția locală a speciilor. În cazul lui *E. quatorlineata* și *V. ammodytes* nu am putut dovedi continuitatea existenței lor, dar și în acest caz deranjarea habitatelor, unde speciile au fost observate, trebuie evitate. • Localizarea

exactă a habitatelor cu specii vulnerabile și interesante din punct de vedere teraristic trebuie să rămână necunoscută, în felul acesta evităm colectarea acestora. • Carierele cu pereți abrupti reprezintă un pericol real pentru populația de *T. g. iberica*. Exemplarele din partea NV a C.P. prezintă multe cicatrice cauzate de căderi. Într-adevăr unele habitate naturale din această zonă sunt abrupte, dar cu o înclinație ce în puține cazuri este pricina căderii de la mare înălțime a țestoaselor. Exemplarele cu carapacea sau plastronul sparte sunt ușor consumate de prădători (câini, șacali, etc.). Pentru a afla adevăratele efecte ale acestor cariere asupra populației de țestoase este nevoie de un studiu de monitorizare de lungă durată. • Bălțile în jurul cărora *R. ridibunda* a ajuns relativ comună au



Țestoasele dobrogene accidentate sunt victime ușoare pentru prădători. Pe această carapace se pot observa urme de canin.

origine antropică. Prin protejarea acestor bălți se ajunge la îmbogățirea componentei faunistice. Apariția speciilor *H. arborea* și *N. natrix* dovedesc acest lucru.

În final dorim să mulțumim Administrației P. N. M. M. pentru autorizarea derulării activității științifice și pentru sprijinul acordat.

Sos Tibor

Recensământul și monitorizarea acvile de munte (*Aquila chrysaetos*) în Munții Apuseni

Recensământul acvile de munte din România a început în anul 2001. Obiectivele pe termen lung a programului sunt identificarea perechilor cuibăritoare din țară, monitorizarea populației prin implicarea a cât mai multor voluntari și protecția speciei prin conservarea habitatelor stâncoase, prin identificarea și încetarea activităților umane periclitante și prin popularizarea speciei în rândul populației locale. În Munții Apuseni, până în anul trecut am reușit să identificăm 10 perechi cuibăritoare.

În anul 2005 ne-am propus vizitarea a 42 de zone stâncoase din Munții Apuseni. Monitorizarea perechilor cunoscute, colectarea de date privind biologia speciei, delimitarea factorilor periclitanti și luarea primelor măsuri de protecție au fost principalele obiective. Proiectul a fost finanțat anul acesta de British Ornithologists Union (BOU).

Anul acesta am reușit să controlăm în total 43 de habitate stâncoase și să identificăm 5 perechi de acvile necunoscute până în prezent. Din păcate, dintre cele zece perechi identificate până anul acesta, una a dispărut și sunt semne că cele două păsări adulte au devenit victimele braconajului.

Astfel, în 2005 am reușit să culegem date despre 14 perechi,

Continuare în pag. 11

Continuare din pag. 10

dintre care cinci, deși au fost prezente în teritoriile de cuibărire, nu au început clocitul. Șapte perechi au depus ouă, iar în două cazuri păsările adulte au fost prezente dar nu am reușit să determinăm cu siguranță dacă au cuibărit cu succes sau nu. Dintre cuiburile în care s-a inițiat clocitul puii din șase au zburat, iar într-un caz cuibăritul s-a întrerupt din motive necunoscute. Dintre perechile cu succes una a crescut doi pui, iar celelalte câte unu. Trebuie menționate că perechea din urmă a crescut cu succes câte doi pui în ultimii doi ani. Astfel succesul în cuibărit al populației din Munții Apuseni a fost 0,5 pui/pereche și 1 pui/pereche cu ouă depuse. Aceste statistici sunt intermediare comparativ cu alte populații din Europa. Proportia perechilor cu cel puțin o pasăre subadultă este foarte bună (50%) în zona studiată comparativ, de exemplu, cu populația din Alpi, unde cel mai înalt nivel (35%) a fost observat în Prealpii Francezi. Această informație sugerează faptul că, în zona cercetată, mortalitatea exemplarelor adulte este mai ridicată decât în celelalte țări din Europa, probabil datorită persecuției umane.

În trei cazuri, prezența unei păsări tinere în pereche a fost cauza neînceperii cuibăritului. Probabil și celelalte două dintre cele 5 perechi fără succes nu au cuibărit din aceleași motiv. Însă la cele două perechi din urmă și deranjul uman, mai exact apropierea cuibului de o localitate respectiv cățărutul, putea să joace un rol important. Alți factori periclitanti identificați au fost zborul cu parapanta, turismul și,

probabil braconajul. Vestea bună este că am reușit să facem primul pas pentru protecția speciei, împreună cu Administrația Parcului Natural "Cheile Turzii", interzicând alpinismul în chei prin preajma cuibului și a zborului cu parapanta în perioada de cuibărit. În munca noastră ne-au ajutat și mulți voluntari, la ieșirile pe teren participând, în total, 27 de persoane.

Anul viitor dorim să întindem recensământul și în zonele din afara Munților Apuseni și așteptăm participarea cât mai multor voluntari. Dacă cineva este interesat poate să ne contacteze pe adresele de e-mail csurbanov@gmail.com – Kovács István respectiv istvan.komaromi@milvus.ro – Komáromi István.



Foto: Komáromi István

Kovács István
Komáromi István
Kiss Réka
Hegyeli Zsolt

Conservarea vânturelului de seară în Câmpia de Vest

Programul inițiat de către Grupul de Lucru pentru Protecția Păsărilor Răpitoare din cadrul Grupului Milvus pentru conservarea populației din vestul țării a vânturelului de seară (*Falco vespertinus*) a continuat și în anul 2005. Desigur, după sfârșitul proiectului finanțat de către Fundația pentru Parteneriat nu mai dispuneam de suficiente fonduri pentru a putea continua activitățile directe de conservare (instalarea cuiburilor artificiale etc.), și atunci ne-am limitat mai mult la colectarea datelor referitoare la distribuția perechilor și succesul în cuibărit. Anul 2005 poate fi considerat, în general, un an bun pentru această specie. Numărul perechilor cuibăritoare în cele mai importante colonii au progresat astfel față de anul precedent:

Colonie	Perechi cuibăritoare	
	2004	2005
Roșiori - BH	17	18
Livada de Bihor - BH	7	8
Hunedoara Timișană - AR	67	min. 70

După controlul executat asupra mai multor cuiburi cu pui, am putut constata că acest an a fost unul reușit și în privința numărului puilor, numărul celor zburăți fiind mai aproape de 3 decât de 2 pui/pereche. Un alt fapt pozitiv a fost că, din fericire, se pare că populația coloniei de la Livada de Bihor își revine încet, anul acesta ne mai

Continuare în pag. 12

Continuare din pag. 11

având loc acțiuni de combatere a ciorilor de semănătură, acest lucru datorându-se, în bună parte, și activităților de conștientizare desfășurate în rândul vânătorilor în cursul anului trecut.

Anul 2005 a adus însă și un nou tip de activitate ce vizează această specie: am contribuit la programul de observații sincronice (în aceeași zi a fiecărei săptămâni) inițiat de colegii de la Societatea Ornitologică din Ungaria – MME/BirdLife Hungary -, pentru o mai bună cunoaștere a dinamicii populației de vânturel de seară înaintea perioadei de migrație. Deoarece deocamdată nu cunoaștem locurile de înoptare din România, folosite de către aceste păsări în această perioadă, în acest an am decis să controlăm unele dintre colonii, și să aflăm dacă păsările se strâng în număr mai mare la vreuna dintre ele. În cazul a patru colonii, numărul maxim a păsărilor obser-

vate erau cele din tabelul de mai jos (mulțumiri pentru Gyékény Gertrúd și Tripon Róbert pentru ajutorul acordat).

Desigur aceste efective sunt mult depășite de cele din Ungaria (peste 4300 în 13 sept.), unde se cunosc câteva locuri tradiționale de înoptare a vântureilor. Sperăm ca în anii următori să găsim mai multe locuri de înoptare importante și în Câmpia de Vest, demne de a fi protejate. Pentru a atinge acest scop, cât și pe celelalte pe care n-i le-am propus în viitor în

Foto: Kármán Balázs



Colonie	Nr. păsări	Data
Livada de Bihor - BH	112	16 august
Hunedoara Timișană - AR	40	16 august
Târnașda - BH și Chișineu Criș - AR împreună	82	23 august
între Otelec și Uivar - TM	≈ 100	13 septembrie

vederea ocrotirii acestei specii, în a doua parte a anului 2004 am decis să răspundem afirmativ la propunerea primită din partea colegilor din Ungaria în vederea colaborării în accesarea unor fonduri prin programul LIFE Nature al Comisiei Europene. Astfel, după mult efort depus, în ianuarie 2005 a fost predat proiectul intitulat „Conservation of *F. vespertinus* in the Pannonian Region”, al cărui beneficiar este Parcul Național Körös Maros din Ungaria, iar partenerii din România (pe lângă alți 5 parteneri din Ungaria) sunt Asociația „Grupul Milvus” și Agenția de Protecție a Mediului Bihor, un proiect a cărui finanțare, spre bucuria noastră, a fost acceptată în luna august (LIFE05 NAT/H/000122). Perioada de desfășurare a proiectului este 01.01.2006-

31.12.2009, iar bugetul disponibil este de 1.546.580 € (156.177 € pentru România). În cadrul acestui proiect vom desfășura activități foarte diversificate și de mare anvergură, progresul acestora fiind posibil de urmărit atât accesând viitoarea pagină web a proiectului, cât și prin paginile următoarelor numere ale revistei Migrans.

Nagy Attila

Migrans

Publicația Asociației pentru Protecția Păsărilor și a Naturii "Grupul Milvus"
Apare la fiecare trei luni

Redactor:

Kelemen A. Márton

Tehnoredactor:

Farkas Sándor

Corectură lingvistică:

Corneliu Câlțea

Adresa:

Op. 3, Cp. 39.

540620 Tirgu-Mureș, România

Tel./fax: +40-265-264726

E-mail: office@milvus.ro

Web-site: www.milvus.ro

ISSN 1454-0290